

**CENTRALNE MUZEUM JEŃCÓW WOJENNYCH
W ŁAMBINOWICACH-OPOLU**

ŁAMBINOWICKI ROCZNIK MUZEALNY

**JEŃCY WOJENNI
W LATACH II WOJNY ŚWIATOWEJ**

30

OPOLE 2007

Od Redakcji

Oddajemy do rąk czytelników kolejny, już 30. tom „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”, który w całości poświęcony został problematyce jenieckiej na Wschodzie, głównie zaś polskim jeńcom wojennym w niewoli radzieckiej po 17 września 1939 r. Uznaliśmy bowiem, że tematyka ta zasługuje na podjęcie, tym bardziej, że podobnego profilu nasz periodyk nie miał już od 15 lat. Należy żałować, że nie udało nam się zamieścić w tym tomie – z różnych powodów – wszystkich materiałów, które początkowo planowaliśmy. Chodzi m.in. o wyniki prac polskich ekspertów przeprowadzających w 2006 r. prace ekshumacyjne w Bykowni pod Kijowem, gdzie spoczywają Polacy z listy katyńskiej oraz materiały poświęcone obozom jenieckim i łagrom w Norylsku (Rosja), w których przed, podczas i po II wojnie światowej przebywali jeńcy i robotnicy przymusowi wielu narodowości, w tym Polacy, Finowie, Japończycy.

Najważniejszym wydarzeniem dotyczącym losów żołnierzy polskich w niewoli radzieckiej w 2007 r. był niewątpliwie film Andrzeja Wajdy pt. *Katyni*, opowiadający prawdę o tym, co działo się z pamięcią o pomordowanych przez NKWD polskich oficerach w czasie wojny i po jej zakończeniu. Polecamy tekst Harry’ego Dudy o tym filmie.

W końcowej części tomu zamieszczono bibliografię zawartości tomów 17–29 „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”, która będzie z pewnością bardzo przydatna dla zainteresowanych naszym periodykiem.

Czytelników zachęcamy do lektury wszystkich tekstów opublikowanych w niniejszym tomie.

SPIS TREŚCI
TABLE OF CONTENTS
INHALTSVERZEICHNIS

Od Redakcji [From the Editing Staff / Von der Redaktion]	5

ARTYKUŁY I MATERIAŁY
ARTICLES AND MATERIALS
BEITRÄGE UND MATERIALIEN

Stanisław Jaczyński , Stan badań i postulaty badawcze w zakresie problematyki katyńskiej	9
The state of research and research postulates concerning the question of Katyń (Summary)	32
Forschungsstand und -postulate im Bereich der Problematik von Katyn (Zusammenfassung)	32
Dariusz Rogut , Polacy w obozach dla jeńców wojennych i internowanych NKWD-MWD ZSRR po 1944 r.	33
Poles in the camps designed for Prisoners-of-War and the interned run by the NKWD-MWD of the USSR after 1944 (Summary)	60
Polen in Lagern für Kriegsgefangene und Internierte NKWD-MWD in der Sowjetunion nach dem Jahre 1944 (Zusammenfassung)	61
Mečislav Borák , Ofiary zbrodni katyńskiej w Republice Czeskiej w świetle nowych ustaleń	63
The victims of the Katyń crime in the Czech Republic in the light of new establishments (Summary)	83
Opfer des Verbrechens von Katyn in der tschechischen Republik im Licht der neuen Ermittlungen (Zusammenfassung)	84
Tadeusz Wolsza , Problem powojennych obozów w Polsce, sowieckich łagrów i pracy przymusowej w działalności Polskiego Stowarzyszenia byłych Sowieckich Więźniów Politycznych w Wielkiej Brytanii (1949–1956)	85
The problem of the post-War camps in Poland, Soviet penal camps and compulsory labor camps in the activity of the Polish Association of the Former Soviet Political Prisoners in Great Britain (1949–1956) (Summary)	104
Problem der Nachkriegslager in Polen, Lager in der Sowjetunion und Zwangsarbeitslager in der Tätigkeit der polnischen Gesellschaft der ehemaligen sowjetischen politischen Häftlinge in Großbritannien (1949–1956) (Zusammenfassung)	105

ARCHIWUM
ARCHIVES
ARCHIVMATERIAL

Sławomir Zygmunt Frątczak , Muzeum Katyńskie w Warszawie. Doświadczenia i perspektywy	109
The Katyn Museum in Warsaw. The experience and prospects (Summary)	131
Das Katyn-Museum in Warschau. Erfahrungen und Perspektiven (Zusammenfassung)	131

RECENZJE I OMÓWIENIA
REVIEWS AND DISCUSSIONS
REZENSIONEN UND BUCHBESPRECHUNGEN

<i>Katyn. Post mortem</i> – fuga na motywach zderzenia światów. (Refleksje na kanwie filmu Andrzeja Wajdy) [<i>Katyn. Post mortem</i> – a fugue on the motives of a clash of worlds (Reflections on the basis of Andrzej Wajda film) / <i>Katyn. Post mortem</i> – Fuge nach Motiven des Zusammenstoßes der Welten (Reflexionen auf der Grundlage des Films von Wajda)] (Harry Duda)	135

<i>Katyn. Dokumenty zbrodni</i> , t. 4: <i>Echa Katynia: kwiecień 1943 – marzec 2005</i> . Wydawnictwo: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych w Warszawie, Federalna Agencja Archiwalna w Moskwie, Instytut Historii Powszechnej Rosyjskiej Akademii Nauk (RAN), Instytut Słowianofilstwa RAN [<i>Katyn. Documents of the Crime</i> , vol. 4: <i>The Echoes of Katyn: April 1943 – March 2005</i> . Publisher: The Chief Management of the State Archives in Warsaw, Federal Archives Agency in Moscow, Institute of General History RAN, Institute of Panslavism RAN / <i>Katyn. Dokumente des Verbrechens</i> , Bd. 4: <i>Anklänge an Katyn: April 1943 – März 2005</i> . Verlag: Generaldirektion der Staatsarchive in Warschau, Föderale Archivagentur in Moskau, Institut für Allgemeine Geschichte RAN, Institut des Panslawismus RAN], Warszawa 2006, 620 s. (Wiesław Jan Wysocki)	145

Władimir Abarinow, <i>Opawcy z Katynia</i> . Przekład: Walentyna Dworak, Klaudia Rumińska [<i>The Torturers of Katyn</i> . Translated by Walentyna Dworak, Klaudia Rumińska / <i>Henker aus Katyn</i> . Übersetzung Walentyna Dworak, Klaudia Rumińska]. Wydawnictwo Znak, Kraków 2007, 341 s. (Edmund Nowak)	153

Andrzej Kola, <i>Archeologia zbrodni. Oficerowie polscy na cmentarzu ofiar NKWD w Charkowie</i> [<i>The Archeology of Crime. The Polish Officers in the Cemetery of the Victims of the NKWD in Charkov</i> / <i>Archäologie des Verbrechens</i>].	

Polnische Offiziere auf dem Friedhof der Opfer von NKWD in Charkow]. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005, 434 s., indeksy (**Beata Madej**) 161

Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918–1956), č. I: *Vězni a popravení*, 262 s.; č. II: *Váleční zajatci a internovaní*, 397 s. *Sborník studií*, Editor Mečislav Borák, Slezské zemské muzeum, Slezská univerzita v Opavě [*Prześladowania czechosłowackich obywateli w Związku Radzieckim (1918–1956)*, cz. I: *Więźniowie i ofiary egzekucji*, 262 s.; cz. II: *Jeńcy wojenni i internowani*, 397 s. *Zbiór studiów*, wyd. Mečislav Borák, Śląskie Muzeum Krajowe, Uniwersytet Śląski w Opawie / *Persecution of the Czechoslovakian Citizens in the Soviet Union (1918–1956)*, Part I: *The Prisoners and Victims of Executions*, 262 pages; Part II: *The Prisoners-of-War and the Interned*, 397 pages. *A collection of studies*. Publisher: Mečislav Borák, Silesian Home Museum, the University of Silesia in Opava / *Verfolgung der tschechoslowakischen Bürger in der Sowjetunion (1918–1956)*, Tl. I: *Häftlinge und Hinrichtungsoffer*; Tl. II: *Kriegsgefangene und Internierte*, 397 S. *Studien-sammlung*, Mečislav Borák (Hg.), Schlesisches Landesmuseum, Schlesische Universität in Opawa], Opava 2007 (**Stanisław Senft**) 165

SPRAWOZDANIA

REPORTS

BERICHTE

Sesja edukacyjna „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach” [The educational session: “If not remembrance, then what? Education at the Site of National Remembrance at Łambinowice” / Bildungsseminar „Wenn nicht die Erinnerung, das was? Bildung in der Nationalen Gedenkstätte in Łambinowice”], Łambinowice, 25 maja 2007 r. (**Małgorzata Klasicka**) 171

Seminarium „Techniki informatyczne w muzeach. Prezentacja prac dyplomowych studentów Politechniki Opolskiej” [Seminar: “Informatics-based techniques in museums. Presentation of diploma works by students of Opole Polytechnics” / Seminar „Informative Techniken in Museen. Präsentation der Diplomarbeiten von Studenten der Technischen Hochschule in Opole”], Opole, 9 lipca 2007 r. (**Tomasz Marchut**) 175

Konferencja naukowa „Dzieci-żołnierze w wojnach i konfliktach zbrojnych”, [Scientific conference: “Children-soldiers in wars and military conflicts” / Wissenschaftliche Konferenz „Kinder-Soldaten in Kriegen und Waffenkonflikten”], Opole 11 grudnia 2007 r. (**Violetta Rezler-Wasielewska**) 179

BIBLIOGRAFIA
BIBLIOGRAPHY
BIBLIOGRAPHIE

„Łambinowicki Rocznik Muzealny”. Jeńcy wojenni w latach II wojny światowej. Bibliografia zawartości T. 17: 1994–T. 29: 2006 [”The Łambinowice Museum Yearly”. The Prisoners-of-War in the years of Word War 2. Bibliography of contents. Vol. 17: 1994 – Vol. 29: 2006 / „Łambinowicer Museums-jahresbuch”. Kriegsgefangene in den Jahren des Zweiten Weltkrieges. Inhaltsbibliografie. Bd. 17: 1994 – Bd. 29: 2006] (**Ewa Dawidejt-Jastrzębska**) ... 185

KALENDARIUM
CALENDAR OF EVENTS
KALENDER

Kalendarium łambinowickie (styczeń – grudzień 2007 r.) [The Łambinowice calendar of events (January – December 2007) / Łambinowicer Kalender (Januar – Dezember 2007)] (**Iwona Biegun**) 219